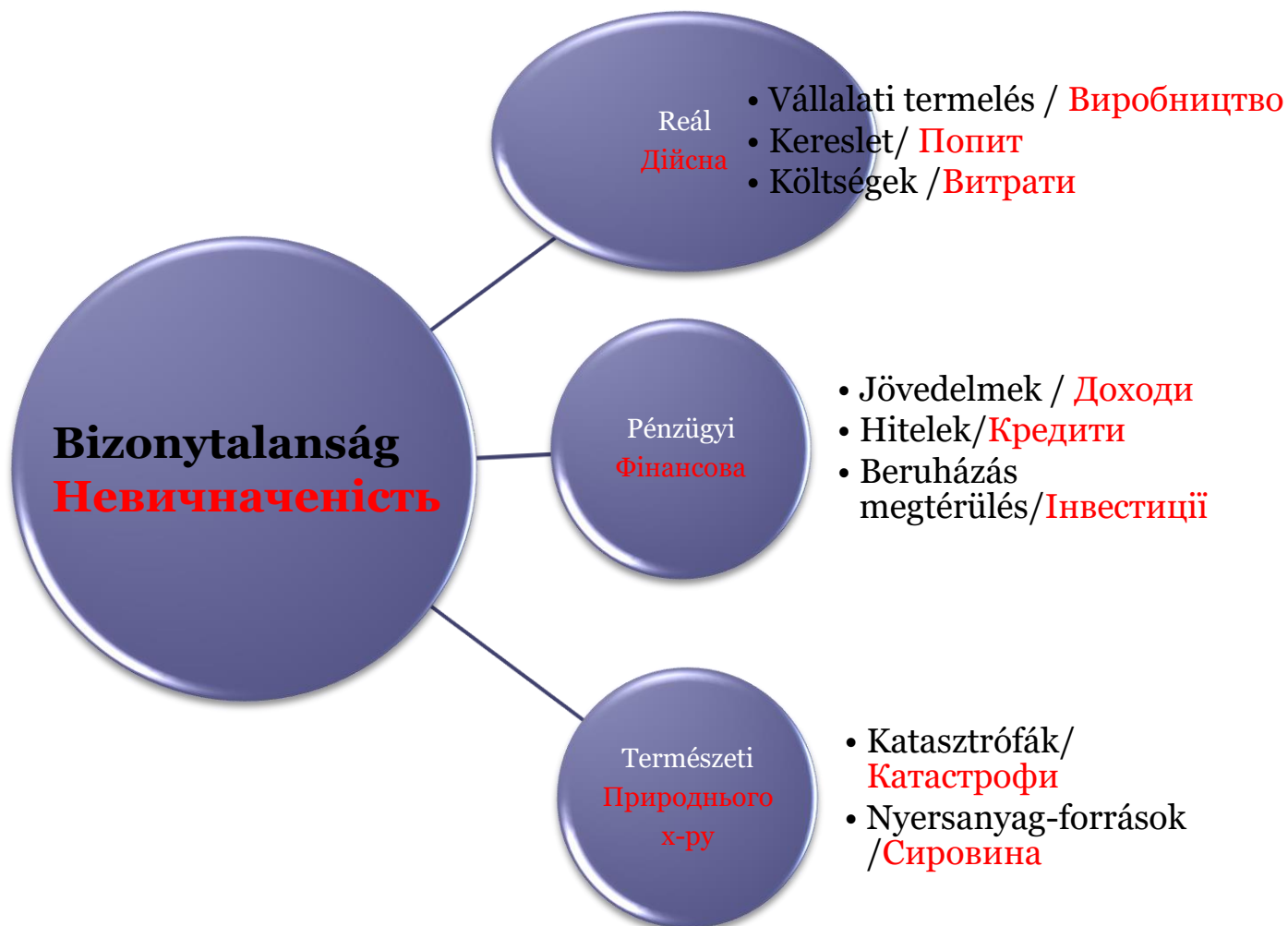

Bizonytalanság és játékelmélet

Невизначеність та теорія ігор

Ki vállalja fel a bizonytalanságot? / Хто бере на себе невизначеність?

- Spekuláns / Спекулянт:
 - kockázat felvállalásával extraprofitot érhet el (extra veszteséget vállal fel) / Шляхом прийняття ризику досягає додаткового прибутку (беручи на себе і ризик втрат)
 - azért vesz termékeket, hogy később magasabb áron töladjon rajtuk. / купує товари, аби пізніше продати за завищеними цінами
- Spekuláció: termékek átcsoportosítása / Спекуляція – перегрупування товарів
- Térben / в просторі
- Időben / в часі
 - áringadozások kihasználása profit realizálása érdekében / використання волатильності цін для отримання прибутку

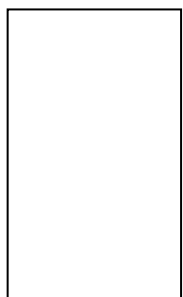
Arbitrázs / Арбітраж

- A spekuláns csökkenti vagy megszünteti a regionális árkülönbségeket az árucikk megvásárlásával, majd eladásával. /

Спекулянт зменшує або усуває регіональні різниці в цінах, купуючи, а потім продаючи товар.

- Eredményeként a piacok közötti árkülönbség csekélyebb lesz, mint a termékek szállításának költsége egyik piacról a másikra. / Як результат, різниця в цінах між ринками буде меншою, ніж вартість транспортування продукції з одного ринку на інший.

A piac/ринок

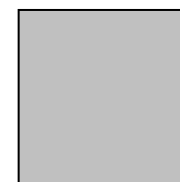
B piac/ ринок

A piac/ринок

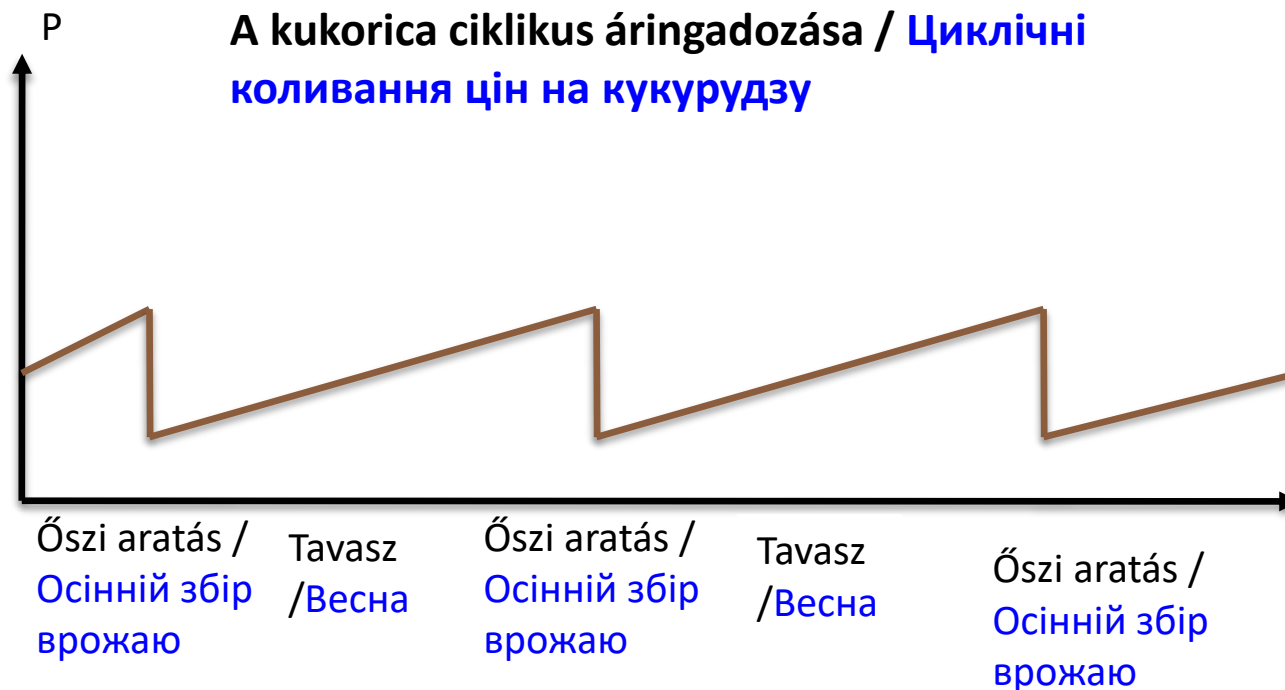
B piac/ ринок

Piaci árkülönbségek spekuláció
előtti időszakban / Різниця
ринкових цін у
доспекуляційний період

Piaci árkülönbségek
spekulánsok megjelenése
után / Різниця в
ринкових цінах після
появи спекулянтів

Termelési ciklusok / Виробничі цикли

- ***Fedezeti ügylet:*** abból áll, hogy csökkentjük egy jószág birtoklásából járó kockázatot egy közömbösítő hatású eladási tranzakcióval.
A határidős eladással megkötött fedezeti ügylet lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy megszabaduljanak az árváltozások kockázatától.
A gabonaraktáros eladja a spekulánsnak a készletét, s így a kockázat (az a lehetőség, hogy tavasszal olcsóbban értékesít) átkerül a spekulánshoz.
- **Хеджування:** полягає у зменшенні ризику володіння товаром шляхом операції нейтралізації продажу. Транзакція хеджування з форвардним продажем дозволяє підприємствам позбутися ризику зміни ціни. Власник зернових складів продає запас спекулянту, тому ризик (можливість продати дешевше навесні) перекладається на спекулянта.

- ***Kockázatkerülés:*** egy kockázatkerülő személy számára nagyobb az a rossz érzés, amely bizonyos nagyságú jövedelem elvesztéséből adódik, mint az ugyanolyan nagyságú jövedelem megszerzésével nyerhető jó érzés
- 1000 hr-es játék...
- **Схильність до уникнення ризику:** для людини, яка оминає ризик, більш погане почуття виникає внаслідок втрати певної суми доходу ніж позитивне почуття, яке отримує від отримання доходу на таку ж суму.
- Гра на 1000 грн...

- **Kockázatterítés:** folyamatában a piacok átvállalják azokat a kockázatokat, amelyek egyetlen ember számára túl nagyok lennének, és szétterítik őket, hogy sok ember számára kis kockázatot jelentsenek. Fő formája a **biztosítás**, amely fordított szerencsejátékként fogható fel.
- **Компенсація ризиків:** У даному процесі ринки перебирають на себе ризики людей, що є надто великими для неї і розсіюють їх, щоб становити невеликий ризик для багатьох людей. Його основною формою є **страхування**, яке можна сприймати як зворотний азартний ігор.
- **Tőkepiacok és kockázاتمegosztás:** a nyilvános részvénytársaság is csökkenti a kockázatot, mert a hatalmas beruházás kockázatát sok kis befektető viseli, s nem egy (két, több) tulajdonos a milliárdos összegeket magukban.
- **Ринки капіталу та розподіл ризиків:** АТ також зменшує ризик, оскільки ризик величезних інвестицій несе багато дрібних інвесторів, а не один (два, більше) власники самих мільярних сум.

További fogalmak...

- *Biztosítás piac / Страховий ринок*
- *Erkölcsei kockázat / Моральний ризик*
- *Kontraszelekció / Контрселекція*
- *Társadalombiztosítás / Соціальне страхування*

Játékelmélet / Теорія ігор

„A stratégiai gondolkodás annak művészete, hogy túltegyünk az ellenfelünkön, miközben tudjuk, hogy az ellenfél ugyanerre törekszik velünk szemben.”

"Стратегічне мислення - це мистецтво виходити за межі нашого опонента, знаючи, що опонент прагне до нас того самого".

[A. Dixit és B. Nalebuff]

Fogalmak / Поняття

- **Játékelmélet:** azt vizsgálja, hogyan választ két vagy több játékos, ill. szereplő azon lépések vagy stratégiák közül, amelyek kölcsönösen hatást gyakorolnak valamennyi résztvevőre.
- **Теорія ігор:** вивчає, як два або більше гравців або кроки або стратегії, що мають вплив на всіх учасників.
- **Árverseny:** akció – reakció, egymás árai alá ígérek az oligopol vállalatok.
- **Цінова конкуренція:** реакція на дії, олігополістичні компанії обіцяють ціни нижчі одних.
- **Duopolisztikus árverseny:** a piacot két vállalat látja el, hasonló keresleti és termékszerkezettel. Mindketten eldönthetik, hogy szokásos árat alkalmaz v. alávisz a másikhoz képest, hogy azt csódba vigye. A vállalat profitja függ: a versenytárs és saját stratégiájától.
- **Дуополістична цінова конкуренція:** ринок забезпечують дві компанії зі схожими структурами попиту та товару. Вони обидві можуть прийняти рішення застосувати стандартну ціну або занижує нижче конкурента, щоб збанкрутувати його. Прибуток компанії залежить від: конкурента та його власної стратегії.

Nyereménytábla / Таблиця виграшу

- megmutatja két játékos stratégiáit és nyereményeit egy játék során. / показує стратегії та виграш двох гравців під час гри.

II. cég árstratégiája

		Szokásos ár/ <i>Норм. ціна</i>	Árháború/ <i>Цінова війна</i>
I cég Árstratégiája Стратегія фірми 1	Szokásos ár / <i>Нормальна ціна</i>	A 10hr 10 hr	B -100 hr -10 hr
	Árháború/ <i>Цінова війна</i>	C -10 hr -100 hr	D -50 hr -50 hr

Stratégiák / Стратегії

- **„A” stratégia:** mind a két cég a szokásos árait alkalmazza – mind a kettőnek profitja keletkezik.
- **Стратегія "А":** Обидві компанії використовують свої звичні ціни - обидві отримують прибуток.
- **„D” stratégia:** a vállalatok árversenybe kezdnek – mind a kettő veszteséggel zár.
- **Стратегія "D":** компанії починають цінову конкуренцію - обидві збиткові.
- **„C” stratégia:** a II. cég szokásos árat használ, viszont az I. árat csökkent – így az I. megkaparintja a piac nagy részét, viszont veszteséges lesz (-100 hr), mivel költségei alatt árul.
- **Стратегія "С":** компанія II використовує стандартну ціну, але ціна I знизилася - отже, І-ша захоплює більшу частину ринку, але буде збитковою (-100 годин), оскільки продає за заниженим цінам.
- **„B” stratégia:** a „C” ellentéte.
- **Стратегія "В":** протилежність "С".

Domináns stratégia /

Стратегія домінування

- ebben az esetben az egyik játékos legjobb stratégiája független attól, hogy a másik játékos milyen stratégiát választ.
- в цьому випадку найкраща стратегія одного гравця не залежить від того, яку стратегію обирає інший гравець.
- ***Domináns egyensúly (A):*** amikor mindkét játékosnak van domináns stratégiája (szokásos ár).
- **Домінуюча рівновага (A):** Коли обидва гравці мають домінуючу стратегію (нормальна ціна).

Nem kooperatív játék / Не кооперативна гра

- Ekkor mindkét vállalat megfontolja, hogy a szokásos árat alkalmazza-e, vagy emelje árát a monopolár közelébe, hogy monopolprofitra tehessen szert.
- обидві компанії обмірковують, чи застосовувати стандартну ціну або підвищувати свою ціну близько до ціни монополії, щоб отримати монопольний прибуток.

II. cég árstratégiája / 2. фірма

		Áremelés / зростання ціни	Szokásos ár / нормальна ціна
I cég Árstratégiája / Стратегія 1-ї фірми	Áremelés / зростання ціни		
	Szokásos ár / нормальна ціна		

- „A” **stratégia**: a vállalatok összejátszanak és monopolprofitra tesznek szert.
- **Стратегія "A"**: компанії змовляються та отримують монопольний прибуток.
- „D” **stratégia**: szokásos árak, ami az árcsökkenetű verseny egyensúlyi helyzete volt (A).
- **Стратегія „D”** : нормальні ціни, що було рівновагою конкуренції, що знижує ціни (A)
- „C” **stratégia**: ekkor a II. cég áremelés stratégiáját választja, viszont I.-es tartja az árakat, így ráteszi a kezét a piac jelentős részére, s az összes kimenet közül így nyer a legtöbbet (150 hr).
- **Стратегія "C"**: тоді II. компанія вибирає стратегію підвищення цін, тоді як I. утримує ціни, тим самим покладаючи руку на значну частину ринку, вигравши таким чином більшість усіх результатів (150 грн).

- ***Nash-egyensúly (nem kooperatív
egyensúly):*** olyan helyzet, amikor egyik játékos sem növelheti nyereményét, adottnak véve a többi játékos stratégiáját.
- **Рівновага Неша (некооперативна
рівновага):** Ситуація, коли жоден гравець не може збільшити свій виграш, враховуючи стратегію інших гравців.
- ***Kooperatív egyensúly:*** akkor alakul ki, ha a játékosok egyöntetűen keresik azt a stratégiát, amely maximalizálja együttes nyereményüket.
- **Кооперативна рівновага:** розвивається, коли гравці одногласно шукають стратегію, яка максимізує їх спільний виграш.